

SPRAWOZDANIA – COMPTES-RENDUS – REPORTS

“TURYZM”, t. 10, z. 1, 2000

Marek Lawin
Roman Szkup

**CHARAKTERYSTYKA KANDYDATÓW NA SPECJALNOŚĆ
GEOGRAFIA TURYZMU I HOTELARSTWA UNIWERSYTETU
ŁÓDZKIEGO W LATACH 1998–1999**

**LA CARACTÉRISTIQUE DES CANDIDATS AUX ÉTUDES
DE LA GÉOGRAPHIE DU TOURISM ET DE L'HÔTELLERIE
À L'UNIVERSITÉ DE ŁÓDŹ DANS LES ANNÉES 1998–1999**

**A DESCRIPTION OF THE CANDIDATES FOR THE DEPARTMENT
OF THE GEOGRAPHY OF TOURISM AND HOTEL MANAGEMENT
AT THE UNIVERSITY OF ŁÓDŹ IN THE YEARS 1998–1999**

W dniach 29.06.–07.07.1998 r. przeprowadzony został piąty, a w dniach 01.07.–08.07.1999 szósty nabór kandydatów na studia na kierunku geografii, specjalność „geografia turystyki i hotelarstwa” na Uniwersytecie Łódzkim.

W roku 1998 liczba ubiegających się o 30 indeksów na geografii turystyki i hotelarstwa wyniosła 276 osób (wzrosła w porównaniu z rokiem 1997 o ponad dwie piąte (44,5%) – bijąc rekordowy wynik z 1995 r. (220 zdających). Jeszcze większy wzrost zanotowany został w czasie rekrutacji w roku 1999 – dokumenty uprawniające do przystąpienia do egzaminów wstępnych złożyło aż 310 osób (wzrost o prawie dwie trzecie – 62,3% w stosunku do roku 1997). Na jedno miejsce w latach 1998–1999 przypadało zatem odpowiednio: 9,2 oraz 10,3 chętnych (trzecie miejsce wśród liczby kandydatów na jedno miejsce na całym Uniwersytecie Łódzkim w roku 1999, po psychologii i etnografii). Tak zdecydowany wzrost liczby chętnych do studiowania na specjalności z geografii turystyki i hotelarstwa spowodowany został dwoma czynnikami – wzrostem zainteresowania studiami na tym kierunku oraz możliwością składania od 1998 r. dokumentów uprawniających do jednoczesnego zdawania egzaminów na trzech kierunkach (trzy odpisy świadectwa maturalnego). Wśród grona kandydatów w ro-

ku 1998 znalazło się czworo, a w roku 1999 troje finalistów Olimpiady Geograficznej i Nautologicznej. Podobnie jak w latach poprzednich, egzamin wstępny sprawdzający wiedzę z zakresu szkoły średniej odbywał się dwuetapowo. W pierwszej fazie kandydaci rozwiązywali test geograficzny oraz wypełniali ankietę dotyczącą m. in. ich zainteresowań, uprawnień turystycznych, motywów wyboru kierunku studiów, znajomości walorów turystycznych rodzinnych miejscowości oraz regionów turystycznych Polski i Europy. Drugi etap stanowił egzamin ustny z geografii (zdający losowali zestawy z zagadnieniami) oraz konwersacja w wybranym nowożytnym języku europejskim. Warunkiem przystąpienia do części ustnej było uzyskanie pozytywnej oceny z testu z geografii, co okazało się trudnym zadaniem dla większości kandydatów. Pomimo obniżenia progu pierwotnie decydującego o zaliczeniu części pisemnej z 60 do 45% poprawnych odpowiedzi w teście w roku 1998 i z 60 do 50% w roku 1999, prawie trzy czwarte (odpowiednio – 72,3% zdających w 1998 r. i 72,9% w 1999 r.) otrzymało oceny niedostateczne. Co piąty kandydat (19,7% w 1998 r. i 19,3% w 1999 r.) nie zdobył nawet 25% punktów. W rezultacie z części pisemnej egzaminu w roku 1998 nikt nie otrzymał oceny bardzo dobrej(!), w roku 1999 ocenę bardzo dobrą uzyskała jedynie jedna – zdecydowanie wyróżniająca się spośród wszystkich kandydatów poziomem wiedzy – osoba (najlepsza praca w roku 1998 uzyskała zaledwie 68,6%, w roku 1999 – 90% możliwych do zdobycia punktów). Do części ustnej egzaminu zarówno w roku 1998, jak i 1999 zakwalifikowanych zostało niewiele ponad 25% kandydatów. Największą popularnością wśród zdawanych przez młodzież języków obcych w czasie obu naborów cieszył się język angielski (76,3% zdających w 1998 r. i 82,3% w 1999 r.). Na drugim miejscu uplasował się język niemiecki (niewiele ponad 10% zdających) – język rosyjski, zdecydowanie odchodzący w zapomnienie, wybrały jednostki, które z części pisemnej egzaminu otrzymały ocenę zaledwie dostateczną.

W wyniku przeprowadzonego postępowania rekrutacyjnego ostatecznie przyjęto odpowiednio: w roku 1998 – 35 kandydatów: 31 osób, które uzyskały najlepsze wyniki z egzaminów oraz czworo finalistów Olimpiady Geograficznej i Nautologicznej – zwolnionych z postępowania egzaminacyjnego; oraz w roku 1999 – 34 kandydatów: 31 osób z najlepszymi wynikami egzaminów oraz troje olimpijczyków. Ze względu na niepodjęcie studiów przez wszystkich trzech finalistów Olimpiady Geograficznej i Nautologicznej – zwolnionych z postępowania egzaminacyjnego w roku 1999 – liczbę przyjętych na pierwszy rok studiów w 1999 r. powiększono o sześciu kolejnych kandydatów z listy rankingowej, którzy w czasie postępowania egzaminacyjnego zdali egzaminy, lecz ze względu na mniejszą uzyskaną sumę punktów nie zostali przyjęci z braku miejsc.

Skąd pochodzili zdający? Podobnie jak w latach poprzednich, dominującą grupę stanowili mieszkańcy Łodzi (35,3% w roku 1998 i 40,2% w roku 1999), nowego województwa łódzkiego (56,7% w roku 1998 i 66,9% w roku 1999)

1998

1999

Rys. 1. Pochodzenie terytorialne kandydatów na specjalność „geografia turystyki i hotelarstwa” Uniwersytetu Łódzkiego w latach 1998–1999

Dessin 1. L'origine territoriale des candidats aux études de la géographie du tourisme et de l'hôtellerie à l'Université de Łódź dans les années 1998–1999

i powiatów ościennych (19,9% w roku 1998 i 20,3% w roku 1999). Łącznie mieszkańcy Łodzi, województwa i powiatów ościennych stanowili odpowiednio – 76,6% i 87,2% zdającej młodzieży. Zmiany administracyjne z początku roku 1999 liczby i zasięgu terytorialnego województw spowodowały zaburzenie porównywalności danych terytorialnych kandydatów w stosunku do lat poprzednich. W 1997 r. zdający rekrutowali się z 31 województw, co dziewiąty kandydat pochodził z przygranicznych województw Polski, co drugi mieszkał w mieście wojewódzkim (R z e Ń c a, S z k u p 1998). W latach 1998–1999 zdający pochodzili odpowiednio: w 1998 r. – ze wszystkich obecnych 16, w roku 1999 z 15 obecnych województw; w 1998 r. – z 76, a w 1999 z 89 powiatów oraz zarówno w roku 1998, jak i 1999 ze 112 miejscowości (rys. 1, tab. I). W os-

Tabela I

Charakterystyka kandydatów na specjalność „geografia turystyki i hotelarstwa”
w latach 1994–1999

La caractéristique des candidats à la spécialité: géographie du tourisme et de l'hôtellerie
dans les années 1994–1999

Cecha	Rok naboru					
	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Liczba						
kandydatów	147	220	149	191	276	310
kandydatów na 1 miejsce	4,9	7,3	5,0	6,4	9,2	10,3
województw pochodzenia kandydatów	21	26	30	31	36(16*)	15*
powiatów pochodzenia kandydatów	–	–	–	–	76*	89
Procentowy udział						
kobiet	89,0	82,0	86,0	79,0	78,3	68,4
absolwentów LO	76,2	86,0	85,9	94,2	91,3	89,7
kandydatów z:						
Łodzi	42,2	36,8	37,6	33,0	35,3	40,2
województwa łódzkiego	55,8	45,5	43,0	39,3	45(56,7*)	66,9*
województw ościennych	–	–	–	18,3	–	–
powiatów ościennych	–	–	–	–	19,9	20,3
miast wojewódzkich	–	–	–	57,1	41,5	44,8
Przynależność do organizacji turystycznych						
Ogółem (w %)	33,0	20,0	25,0	17,4	15,2	9,1
PTTK (w %)	20,4	13,5	11,6	9,8	7,3	5,2
PTSM (w %)	13,6	3,0	6,2	8,7	6,9	3,9
Posiadacze uprawnień i odznak turystycznych						
Uprawnienia (w %)	9,5	9,0	21,3	15,2	9,4	6,5
Odznaki (w %)	16,0	11,0	6,6	7,6	10,5	4,5

– Brak danych.

* Wg podziału administracyjnego z 01.01.1999 r.

Źródło: Opracowanie własne.

tatnich trzech latach zarysowuje się następująca prawidłowość: przy coraz większym udziale procentowym kandydatów z Łodzi i nowego województwa łódzkiego, rośnie również dyspersja przestrzenna miejsca zamieszkania kandydatów – świadczy to z jednej strony o rosnącym zainteresowaniu studiami w skali kraju, z drugiej zaś o bardzo silnym oddziaływaniu regionalnym.

Wśród kandydatów zdecydowaną przewagę liczebną w roku 1998 posiadały kobiety – 78,3%; przewaga owa zmalała w roku 1999 do 68,4%. Zarówno w jednym, jak i w drugim roku zdecydowanie dominowali „świeżo upieczeni” absolwenci szkół średnich (odpowiednio – 84,8% w 1998 r. i 80,3% w 1999 r.). Wśród maturzystów z lat wcześniejszych wielu już w latach poprzednich ubiegało się o przyjęcie na geografię turystyki i hotelarstwa (20 spośród zdających w roku 1998 i 14 spośród zdających w 1999 r.), 15 spośród kandydatów w 1998 i 21 w 1999 r. zdobywało studenckie doświadczenie na innych kierunkach i uczelniach. Niektórzy byli też słuchaczami policealnych studiów, m. in. hotelarstwa, języków obcych itp. W obu latach zdecydowanie dominowali absolwenci liceów ogólnokształcących – 91,3% w roku 1998 i 89,7% w roku 1999, w tym liceów niepaństwowych (społecznych, publicznych, prywatnych) odpowiednio: 3,8% oraz 6,7%. Najwięcej kandydatów kończyło klasy licealne o profilu ogólnym – 68,3% w 1998 r. i 61,8% w 1999 r. Jedynie nieliczne osoby (3,2% w roku 1998 i 2,1% w roku 1999) ukończyły liceum innego typu (handlowe, ekonomiczne) bądź technikum: hotelarskie (Częstochowa, Koło, Kutno, Łódź, Tarnowskie Góry, Toruń, Ustrzyki Dolne, Zakopane), spożywcze i weterynaryjne (odpowiednio – 5,5% i 8,2%).

W czasie naboru w roku 1998 niespełna co szósty (15,2%), a w roku 1999 co dziesiąty (9,1%) kandydat deklarował przynależność do organizacji związanych z turystyką: odpowiednio – 7,3% i 5,2% – PTTK, 6,9% i 3,9% – PTSM, kilka osób należało do Polskiego Związku Żeglarskiego, po dwie do Łódzkiego Klubu Wysokogórskiego i LOP (tab. I). Zdecydowanie mniej osób niż w latach poprzednich deklarowało posiadanie uprawnień turystycznych. W roku 1998 najwięcej osób (10) posiadało patent żeglarski, sześć osób – uprawnienia pilota wycieczek zagranicznych, trzy zdobyły legitymację młodzieżowego organizatora turystyki. Kandydaci z roku 1999 posiadali podobnych uprawnień jeszcze mniej – najwięcej osób posiadało uprawnienia wychowawcy kolonijnego (9), patent żeglarski (6), legitymację pilota wycieczek zagranicznych (2), nikt nie posiadał uprawnień młodzieżowego organizatora turystyki. Posiadaniem jakiegokolwiek odznaki turystycznej pochwalić się mogło w roku 1998 tylko 10,5%, a w roku 1999 jedynie 12 kandydatów (4,5%!).

Na miano paradoksu, podobnie jak w roku 1996 (S t a s i a k, W ł o d a r c z y k 1996) i 1997 (R z e ń c a, S z k u p 1998), zasługuje ciągle pogłębianie się tendencji, w której coraz mniejszemu zainteresowaniu organizacjami turystycznymi, zdobywaniem uprawnień i odznak turystycznych towarzyszy deklarowanie zainteresowania geografią i turystyką, jako głównego motywu ubiegania

się o przyjęcie na specjalność z geografii turystyki i hotelarstwa(!). Ponad 70% kandydatów twierdziło, że fascynują ich podróże. Z fascynacją podróżami wiązało się główne oczekiwanie związane z przebiegiem studiów – zdecydowana większość kandydatów twierdziła w ankiecie, że studia umożliwią im poznanie nowych krajów, miejsc, obiektów i ludzi. Jedynie nieliczne jednostki oczekiwały od studiów pogłębienia wcześniej zdobytej wiedzy turystyczno-geograficznej. Równie niewiele osób oczekiwało od studiów doskonalenia w językach obcych.

Tabela II

Kierunki wyjazdów krajowych kandydatów na studia z geografii turystyki
i hotelarstwa w latach 1998–1999

Les directions des départs (sans dépasser les frontières du pays) des candidats désirant étudier la
géographie du tourisme et de l'hôtellerie dans les années 1998–1999

Region Polski	Zdający ogółem (w %)		
	w 1997 r.	w 1998 r.	w 1999 r.
Pobrzeże Zachodnie	21,2	22,1	19,7
Pobrzeże Słowińskie	28,8	27,9	25,8
Pobrzeże Gdańskie	25,5	26,2	24,2
Mierzeja Helska	7,6	6,2	6,5
Mierzeja Wiśłana	1,1	1,7	2,3
Pojezierze Pomorskie	4,9	4,6	5,2
Pojezierze Wielkopolskie	9,2	9,5	8,1
Pojezierze Kaszubskie	4,3	5,5	6,1
Żuławy Wiślane	2,2	1,8	1,6
Warmia	2,7	2,2	1,0
Pojezierze Mazurskie	26,1	27,0	26,5
Pojezierze Suwalskie	7,1	7,6	8,2
Bagna Biebrzańskie	1,1	0,9	1,0
Białostoczczyzna i Podlasie	4,3	2,7	2,3
Okolice Łodzi	7,1	8,8	9,0
Mazowsze	6,0	3,4	2,3
Jura Krakowsko-Częstochowska	14,7	12,2	7,4
Góry Świętokrzyskie	13,6	8,8	6,1
Wyżyna Lubelska	8,7	6,3	2,9
Roztocze	2,2	1,3	0,6
Pojezierze Łęczyńsko-Włodawskie	1,1	0,9	1,0
Karkonosze	15,8	14,1	11,9
Kotlina Kłodzka	18,5	15,2	10,0
Beskid Śląski i Żywiecki	12,5	11,2	7,4
Tatry	46,2	43,7	38,1
Pieniny	9,8	8,8	7,1
Gorce	2,7	1,2	1,6
Beskid Sądecki i Niski	8,7	6,0	4,2
Bieszczady	20,1	19,3	17,4

Źródło: Opracowanie własne.

Do najczęściej udzielanych odpowiedzi na pytanie o plany kandydatów po zakończeniu studiów należały: chęć pracy w ogólnie rozumianej „branży turystycznej”, chęć zostania przewodnikiem lub pilotem wycieczek – głównie zagranicznych, założenie własnego biura turystycznego, a także budowa pensjonatu, hotelu, założenie własnej organizacji turystycznej itd. Dla większości kandydatów (głównie tych, którzy nie przebrnęli postępowania rekrutacyjnego) najważniejsze w przyszłości było ogólnie rozumiane podróżowanie.

Podobnie jak w latach ubiegłych, pytaniem ankietowym pozwalającym określić znajomość z autopsji regionów turystycznych Polski i świata było polecenie wskazania regionów, w których kandydaci spędzali wolny czas w ostatnich pięciu latach. O ile na mapie konturowej Europy większość kandydatów nie miała kłopotów z zaznaczaniem i wpisaniem nazw odpowiednich krajów (zdarzały się przypadki mylenia położenia Francji i Niemiec) czy regionów, o tyle w przypadku Polski sporą część kandydatów cechował dyletantyzm (zaznaczenie Karkonoszy w Beskidzie Niskim, Jury Krakowsko-Częstochowskiej na Opolszczyźnie, Roztocza w Gorcach, Zakopanego w okolicy Głucholaz itd.).

Zdecydowana większość kandydatów w ostatnich pięciu latach wyjeżdżała za granicę (86,4% w 1998 r. i 93,2% w 1999 r.). Wyjazdu turystycznego poza miejsce stałego zamieszkania nie deklarowały jedynie pojedyncze osoby. Podobnie jak w latach ubiegłych, największym powodzeniem wśród kandydatów cieszyły się wyjazdy do powszechnie znanych, uznawanych za „szablonowe”, regionów turystycznych Polski (tab. II). Co najmniej jedno z pasm karpackich oraz fragment polskiego wybrzeża odwiedziło w ostatnim pięcioleciu aż czterech z pięciu zdających, dominowały zdecydowanie Tatry (43,7% w roku 1998 i 38,1% w roku 1999). Podobnie jak w latach poprzednich, jako region znany z autopsji zdająca młodzież bardzo często deklarowała szeroko rozumiany region polskiego wybrzeża. Na Pobrzeżu Zachodnim przebywało w 1998 r. – 22,1%, a w 1999 r. – 19,7% zdających, na Pobrzeżu Słowińskim – odpowiednio: 27,9% i 25,8%, Pobrzeżu Gdańskim – 26,2% i 24,2%. Znaczący udział, jednak mniejszy niż w przypadku regionów górskich i nadmorskich, miał wypoczynek na obszarach pojeziernych, wśród których dominowało Pojezierze Mazurskie (27,0% i 26,5%).

W wyjazdach zagranicznych kandydatów zdecydowanie dominowały wyjazdy do krajów ościennych: Czech, Niemiec i Słowacji. Drugą grupę krajów licznie odwiedzanych stanowiły państwa basenu Morza Śródziemnego – od kilku lat stale rośnie popularność wyjazdów do Hiszpanii (w ostatnich pięciu latach Hiszpanię odwiedził co szósty kandydat). Wyjazdy głównie do wakacyjnych szkół językowych spowodowały utrzymanie się wysokiego odsetka wyjazdów do Wielkiej Brytanii (na poziomie 18%). Tradycyjnie już wysoki odsetek stanowiły zimowe wyjazdy do Austrii i Szwajcarii (tab. III).

Piąty i szósty rok naboru na specjalność „geografia turystyki i hotelarstwa” generalnie potwierdził prawidłowości rysujące się od początku powstania spe-

Tabela III

Kierunki wyjazdów zagranicznych kandydatów na studia z geografii turystyki i hotelarstwa (w %)

Les directions des départs à l'étranger des candidats désirant étudier la géographie du tourisme et de l'hôtellerie

Państwo	Rok naboru					
	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Ogółem (w %)	95,0	74,0	88,0	80,4	86,4	93,2
Austria	15,6	11,5	16,9	17,9	15,3	11,6
Bulgaria	—	—	—	—	2,1	2,3
Czechy	24,5	18,5	27,9	27,7	27,4	21,3
Francja	20,4	23,0	35,3	23,4	25,7	22,3
Grecja	—	—	—	—	5,3	6,8
Hiszpania	6,2	—	10,3	9,8	13,2	15,5
Kraje Beneluksu	8,2	—	9,6	3,8	5,5	7,4
Kraje byłej Jugosławii	—	—	—	—	1,6	2,6
Kraje byłego ZSRR	—	—	—	14,1	9,2	7,7
Kraje skandynawskie	—	—	—	13,6	12,4	8,1
Niemcy	27,9	21,0	29,4	27,7	24,1	20,0
Słowacja	31,3	18,5	22,1	22,8	23,2	14,5
Szwajcaria	—	—	—	—	3,5	4,8
Węgry	16,3	8,0	9,6	13,0	9,3	7,1
Wielka Brytania	6,8	6,0	17,6	17,4	18,2	18,7
Włochy	15,0	20,5	26,5	31,0	31,8	30,3
Kraje pozaeuropejskie	—	—	—	—	2,1	3,5

— Brak danych.

Źródło: Opracowanie własne.

cialności. Lata 1998–1999 przyniosły dalszy wzrost zainteresowania studiami turystyczno-hotelarskimi na Uniwersytecie Łódzkim (liczba kandydatów w roku 1999 pobiła wszelkie dotychczasowe rekordy). Niestety, utrzymuje się nadal tendencja, w której wzrostowi liczby kandydatów nie towarzyszy wzrost poziomu wiedzy zdających. W porównaniu z latami wcześniejszymi w ostatnim roku naboru nieznacznie, aczkolwiek zauważalnie podniósł się poziom wiedzy kandydatów. W latach poprzednich rzeczą normalną była konieczność zdecydowanego (czasem nawet o 20%) obniżenia progu poprawnych, zaliczających test ogólnogeograficzny, odpowiedzi. W czasie ostatniego naboru wymieniony próg został obniżony jedynie o 10% (najmniej w ostatnich czterech latach), jedna osoba udzieliła ponad 90% poprawnych odpowiedzi z testu, sześć otrzymało ocenę dobrą plus. Ponad trzy czwarte ocen niedostatecznych z testu potwierdza jednak nadal ogólnie słabe lub bardzo słabe przygotowanie się kandydatów do egzaminów wstępnych. Nadal próbę podjęcia studiów na specjalności podejmują w większości osoby przypadkowe, często nie posiadające podstawowej wiedzy ogólnogeograficznej, osoby marzące o zagranicznych wojażach, stu-

diach łatwych, prostych i przyjemnych, a którym podstawową trudność sprawia korzystanie z atlasu. Ową przypadkowość potwierdza również stała spadkowa statystyka osób posiadających uprawnienia i odznaki turystyczne. Świadczy o niej także liczba kandydatów należących do organizacji turystycznych, takich jak PTSM czy PTTK.

Niepokojącym zjawiskiem jest utrzymująca się kompletna nieznajomość przez młodych ludzi własnych rodzinnych miejscowości. Dla większości miejsca zamieszkania są nieatrakcyjne i niewarte większego zainteresowania, większość nie potrafi, nawet nie próbuje wskazać jakichkolwiek walorów rodzinnych stron.

Na tle sylwetki statystycznego kandydata – osoby dość przypadkowej, o niskim poziomie wiedzy geograficznej, nie mającej nic do powiedzenia na temat miejsca zamieszkania, nie posiadającej doświadczeń i uprawnień turystycznych, myślącej o studiach polegających głównie na podróżowaniu i studiowaniu przewodników – osoby, które przebrnęły postępowanie rekrutacyjne i zostały przyjęte na studia, charakteryzują się, oprócz oczywiście posiadanej wiedzy turystyczno-geograficznej, dobrą znajomością języków obcych, dorosłym podejściem do nauki przyszłego zawodu i dojrzałością związanych ze studiami oczekiwań.

Pozytywnym trendem wynikającym ze statystyki naboru jest stałe poszerzanie się zasięgu oddziaływania specjalności z geografii turystyki i hotelarstwa. Ostatni wzrost udziału kandydatów z Łodzi i okolic przy jednoczesnym coraz większym rozproszeniu miejsc zamieszkania kandydatów w skali kraju świadczy z jednej strony o ugruntowaniu pozycji specjalności wśród kierunków studiów Uniwersytetu Łódzkiego w regionie, z drugiej zaś o dyfuzji przestrzennej wiedzy o możliwości podjęcia studiów z zakresu turystyki i hotelarstwa w Łodzi.

PIŚMIENNICTWO

- J a k ó b c z y k - G r y s z k i e w i c z J., W ł o d a r c z y k B., 1995, *Charakterystyka kandydatów na studia z geografii turystyki i hotelarstwa w Uniwersytecie Łódzkim w roku akademickim 1994/1995. (Pierwszy nabór na studia z geografii turystyki i hotelarstwa)*, „Turystyka”, t. 5, z. 1.
- J a ż d z e w s k a I., W o l a n i u k A., 1996, *Charakterystyka kandydatów na specjalność geografia turystyki i hotelarstwa Uniwersytetu Łódzkiego w 1995 r.*, „Turystyka”, t. 5, z. 2.
- S t a s i a k A., W ł o d a r c z y k B., 1996, *Charakterystyka kandydatów na specjalność geografia turystyki i hotelarstwa Uniwersytetu Łódzkiego w 1996 r.*, „Turystyka”, t. 6, z. 2.
- R z e Ń c a P., S z k u p R., 1998, *Charakterystyka kandydatów na specjalność geografia turystyki i hotelarstwa uniwersytetu łódzkiego w 1997 r.*, „Turystyka”, t. 8, z. 1.

Mgr Marek Lawin
Mgr Roman Szkup
Katedra Geografii Miast i Turystyki
Uniwersytet Łódzki
ul. Kopcińskiego 31
90-142 Łódź

Wpłynęło:
20 kwietnia 2000 r.